

Van M&O naar bedrijfseconomie

Financiële zelfredzaamheid en Ondernemerschap

Wat is er gebeurd?

- Commissie Boot (examenprogramma)

Vak:

Organisaties komen en gaan. Mensen hebben geen baan meer voor het leven, maar moeten zelf telkens nieuwe keuzes maken. De verzorgingsstaat is ingeruild voor ondernemerschap, zowel in de letterlijke betekenis als overdrachtelijk. Burgers worden geacht ondernemend te zijn en initiatieven te nemen, in welke rol en positie dan ook. Burgers moeten ook de toenemende complexiteit van de samenleving het hoofd kunnen bieden. Financiële zelfredzaamheid neemt in belang toe. Een vak als M&O kan handvatten bieden om belangrijke keuzes die mensen in hun leven maken te analyseren, zoals het beginnen van een eigen bedrijf of het innovatief en productief zijn in organisatorische verbanden, maar ook voor meer persoonlijke keuzes, zoals het kopen van een huis.

- Van M&O naar
• Bedrijfseconomie,
• ondernemerschap
• en financiële
• zelfredzaamheid

- Eindrapport van de
• vakvernieuwingscommissie M&O
• Oktober 2014

Formele programma

Examenprogramma Bedrijfseconomie,
ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid havo

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaardigheden

Domein B Van persoon naar rechtspersoon

Domein C Interne organisatie en personeelsbeleid

Domein D Investeren en financieren

Domein E Marketing

Domein F Financieel beleid

Domein G Verslaggeving

Domein H Keuzeonderwerpen

Domein B

Domein B: Van persoon naar rechtspersoon

Subdomein B1: Persoonlijke financiële zelfredzaamheid

11. De kandidaat kan vraagstukken met persoonlijke financiële consequenties herkennen en (financieel) onderbouwde keuzes maken.

Subdomein B2: De oprichting van een eenmanszaak

12. De kandidaat kan het proces voor en rond de oprichting van een eenmanszaak beschrijven en in de rol van ondernemer toepassen.

Subdomein B3: Van eenmanszaak naar rechtspersoon

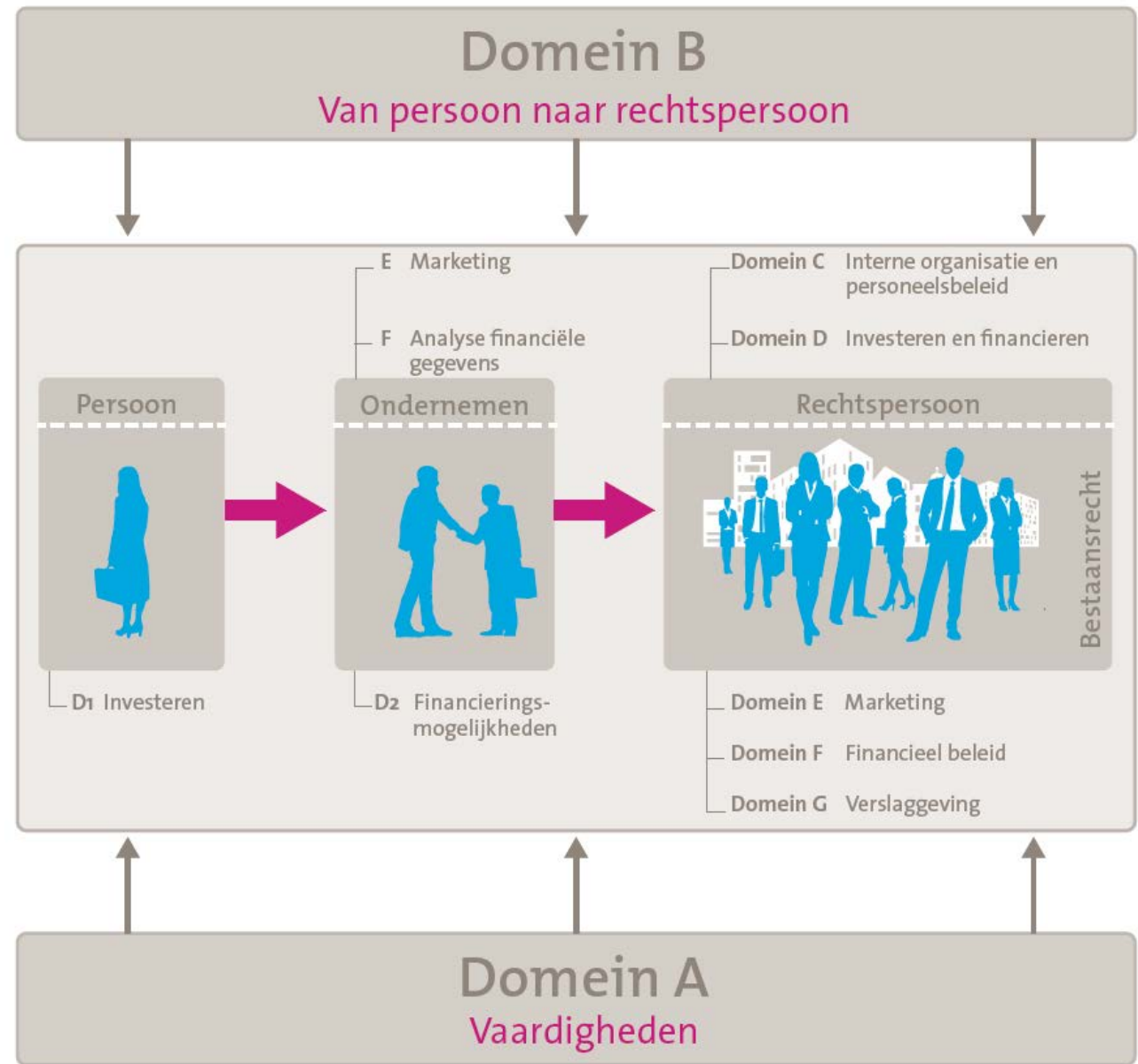
13. De kandidaat kan de belangrijkste kenmerken van verschillende rechtsvormen beschrijven.

Subdomein B4: Perspectief op de organisatie

14. De kandidaat kan de plaats van de organisatie in de maatschappij beschrijven.

Met andere woorden

SE	CE
domein A	domein A (deels)
domein B	domein B
domein C1	domein C2
Domein D1	Domein D2
Domein E1	Domein E2 (en E3 voor vwo)
Domein K	Domein F
	Domein G

Een voorbeeld

Domein C: Interne organisatie en personeelsbeleid

Subdomein C1: Interne organisatie

15. De kandidaat kan de interne organisatie (inclusief de taken van het management en de stijlen van leiderschap) van een organisatie beschrijven en deze relateren aan de doelstelling en aard van de organisatie.
16. De kandidaat kan de interne organisatie beschrijven en verklaren aan de hand van de belangrijkste historische en hedendaagse organisatietheorieën.

Subdomein C2: Personeelsbeleid

17. De kandidaat kan personeelsbeleid (HRM) beschrijven en daarbij de relatie leggen met de doelstelling en de aard van de organisatie (inclusief de relevante wet- en regelgeving).

En dan de syllabus domein B

+	11.2	Financiële keuzes met betrekking tot verzekeren, lenen, sparen en beleggen uitleggen.
		11.2.1 de voor-en nadelen van zich wel of niet verzekeren uitleggen.
		11.2.2 het onderscheid tussen een levensverzekering en een schadeverzekering noemen.
		11.2.3 de verschillen tussen consumptief krediet en hypothecair krediet noemen.
		11.2.4 de financiële gevolgen van krediet voor de kredietontvanger, noemen.
		11.2.5 de periodieke interestbedragen, de periodieke aflossingsbedragen en de schuldrest bij de vormen van consumptief krediet en hypothecair krediet berekenen.
		11.2.6 het verschil tussen enkelvoudige en samengestelde interest uitleggen.

Ander voorbeeld domein B

	11.3.1 de functie van de verschillende partijen op de hypotheekmarkt noemen.	
	11.3.2 de vormen van hypothecair krediet: lineaire hypotheek en annuïteitenhypotheek noemen.	
	11.3.3. de voor- en nadelen van de genoemde hypotheekvormen noemen en berekenen met betrekking tot de rente- en aflossingsverplichting voor de hypotheekgever.	
	11.3.4. de financiële gevolgen, inclusief de fiscale, van de genoemde hypotheekvormen voor de hypotheekgever uitleggen.	
Belangrijkste begrippen	<ul style="list-style-type: none"> • huren • kopen	
	<ul style="list-style-type: none"> • partijen op hypotheekmarkt	<ul style="list-style-type: none"> • bank • hypotheekadviseur • makelaar • notaris
	<ul style="list-style-type: none"> • hypothecair krediet	<ul style="list-style-type: none"> • lineaire hypotheek • annuïteitenhypotheek

En nog een keer zelfredzaamheid

+	11.4	de financiële en wettelijke consequenties van samenwonen, trouwen, scheiden, schenken en erven noemen.
		11.4.1 de verschillende registratievormen voor samenwonen noemen.
		11.4.2. de verschillen tussen "huwelijkse voorwaarden" en "in gemeenschap van goederen" noemen.
		11.4.3 de wettelijke consequenties van scheiden op het gebied van scheidingsprocedure, partnerpensioenrechten en alimentatie noemen.
		11.4.4 de wettelijke en fiscale consequenties inzake schenking als gevolg van de schenkovereenkomst noemen.
		11.4.5 de wettelijke en fiscale consequenties inzake erven op het gebied van erfgerechtigden, aanvaarden of verwerpen van de erfenis en de successierechten noemen.

Ondernemerschap (effectuation)

In dat verband kan de kandidaat		
12.1	de voor- en nadelen van een arbeidsrelatie versus zelfstandig ondernemerschap noemen.	
12.2	de rol van de ondernemer bij het (creatieve) proces voor de oprichting van een eenmanszaak uitleggen.	
	12.2.1 de benaderingswijzen van causation en effectuation uitleggen.	
	12.2.2 de verschillende fasen noemen bij het proces van causation: marktdefinitie, segmentatie/richten en positioneren.	
	12.2.3 de verschillende fasen noemen bij het proces van effectuation: nieuwe markten, strategische partners toevoegen en stakeholders betrekken.	
Belangrijkste begrippen	<ul style="list-style-type: none"> • causation	<ul style="list-style-type: none"> • marktdefinitie, • segmentatie/ richten • positioneren
	<ul style="list-style-type: none"> • effectuation	<ul style="list-style-type: none"> • nieuwe markten en uitgaan van beschikbare middelen • strategische partners • stakeholders

Maar niet alles is nieuw

In dat verband kan de kandidaat		
19.1	het onderscheid tussen het maatschappelijk aandelenkapitaal en het geplaatst aandelenkapitaal berekenen.	
19.2	het onderscheid tussen de nominale waarde, beurskoers, emissiekoers en intrinsieke waarde van een aandeel uitleggen.	
19.3	de invloed van het beursklimaat, de beurskoers en de toekomstverwachting op de emissiekoers uitleggen.	
19.4	het agio op aandelen berekenen.	
19.5	de verschillen tussen de vormen van lang vreemd vermogen, i.c. hypothecaire lening, obligatielening en onderhandse lening noemen.	
19.6	de verschillen tussen vormen van kort vreemd vermogen, i.c. rekening-courant krediet, leverancierskrediet en afnemerskrediet noemen.	
Belangrijkste begrippen	<ul style="list-style-type: none"> • Aandelenkapitaal	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk aandelenkapitaal • Geplaatst aandelenkapitaal
	<ul style="list-style-type: none"> • Aandeel	<ul style="list-style-type: none"> • Nominale waarde • Intrinsieke waarde • Emissiekoers • Agio op aandelen • Beurskoers

En natuurlijk domein Keuzeonderwerpen

20 (havo) tot 40 (vwo) SLU volledig vrij te kiezen:

- a. maatschappelijk verantwoord ondernemen
- b. ondernemerschap
- c. eCommerce
- d. alternatieve vormen van financiering zoals crowdfunding
- e. beleggingsanalyse
- f. managementgames
- g. elementen van boekhouden
- h. bedrijfseconomische redenen outsourcing/offshoring
- i. internationalisering

Hoe verder?

- Stap 1) CvTE syllabus (april 2016)
- Stap 2) Handreiking schoolexamen SLO (november 2016)
- Stap 3) Voorbeeld-examenopgaven Cito
- Stap 4) Methodes uitgevers (2016-2017)
- Stap 5) Nascholing (2018)
- Stap 6) Invoering aug 2018
- Stap 7) Eerste havo-examen 2020
- Stap 8) Eerste vwo-examen 2021

Vragen die beantwoord moeten worden

- Onderscheid havo-vwo
- Onderscheid economie-bedrijfseconomie
- Integratie domein B met overige domeinen
- Afbakening begrippen en inhouden
- Overladenheid programma